

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “วิद्यุชุมชนกับการเสริมสร้างประสิทธิภาพการสื่อสาร เพื่อการพัฒนาองค์กรชุมชน บ้านจำรุง ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง “ มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการศึกษาบทบาทของวิद्यุชุมชนที่มีส่วนเสริมประสิทธิภาพการสื่อสารของกลุ่มองค์กรชุมชน

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยผู้ศึกษาได้เข้าไปอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลา 2 เดือน เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจ สภาพการทำงานและการสื่อสารของกลุ่มองค์กรชุมชน โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลายวิธี เช่น (1) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเกี่ยวกับประวัติการจัดตั้งกลุ่ม และการสื่อสารที่ใช้ภายในกลุ่ม (2) การพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ เกี่ยวกับประวัติชุมชน (3) การสนทนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนประเด็นเกี่ยวกับวิद्यุชุมชนว่ามีส่วนเสริมการทำงานด้านใดขององค์กรชุมชน (4) การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมกลุ่มองค์กรชุมชน บ้านจำรุงและการเข้าร่วมประชุมในวาระต่าง ๆ ของหมู่บ้าน

ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษา ได้แก่ ผู้นำ ผู้อาวุโสในชุมชน กรรมการกลุ่ม สมาชิกกลุ่มองค์กร จากข้อมูลที่ได้ทำให้ผู้ศึกษาทราบข้อเท็จจริงของกลุ่มองค์กรชุมชน และบทบาทของวิद्यุชุมชนในการเสริมประสิทธิภาพการทำงานของกลุ่มองค์กร ซึ่งสามารถเห็นได้จากผลการศึกษาดังต่อไปนี้

สรุปผลการศึกษา

บ้านจำรุงได้สร้างสื่อของชุมชนขึ้นมาเพื่อเป็นตัวแทนของคนในชุมชน เป็นตัวกลางในการขอความร่วมมือ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความรู้ ร่วมปลูกฝังในเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรม นั่นคือ “วิद्यุชุมชน” ก่อนหน้าที่จะมีวิद्यุชุมชน ทางชุมชนก็ได้มีเสียงตามสายที่เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ข่าวสารชุมชน แต่ด้วยข้อจำกัดของเสียงตามสายที่อาทิตย์หนึ่งเปิดครั้งเดียว และระยะเวลาในการเปิดก็ประมาณ 30 นาที เนื้อหาเรื่องที่พูดก็จะเป็นข่าวสารและเรื่องเร่งด่วนภายในหมู่บ้านเท่านั้น และบุคคลที่มาพูดในเสียงตามสายก็จะเป็นเพียงกลุ่มคนที่ผู้นำของชุมชน ชาวบ้านจะไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม

เมื่อวิद्यุชุมชนได้ถือกำเนิดขึ้นมา ได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน เปิดโอกาสให้ผู้สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้ ในเรื่องของเทคนิคเครื่องมือ และได้สร้างคนในชุมชน

ผู้ที่มีจิตศรัทธามีจิตสาธารณะ เข้ามาเป็นอาสาสมัครพูดในรายการ เนื้อหาข่าวสารต่าง ๆ นอกจากจะเป็นเรื่องภายในชุมชนแล้วยังมีข่าวสารความรู้ต่าง ๆ ที่นำมาเผยแพร่ ให้คนที่เปิดฟัง วิทยุชุมชนได้รับทราบ เป็นการไหลของข่าวสารในแนวระนาบ เพราะเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนจะมุ่งเน้นการใช้สื่อเพื่อกระตุ้นให้เกิดการสื่อสารภายในชุมชน ยกเว้นความตระหนักในสภาพปัญหา คุณค่า และภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้คนในชุมชนตระหนักถึงความเป็นมาของชุมชน และเกิดความใกล้ชิดกับชุมชนมากขึ้น รวมทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้ชาวบ้านสื่อสารกันเองมากขึ้น วิทยุชุมชนยังเป็นเครื่องมือในการสร้างคุณค่าเพราะเป็นสื่อที่มีศักยภาพ สร้างการมีส่วนร่วม เมื่อประชาชนได้มีโอกาสเข้ามาร่วมกิจกรรมในระดับปฏิบัติการ คือ ในฐานะเป็นผู้นำแนวคิด ที่ได้มีการออกแบบไว้แล้ว ไปปฏิบัติในชุมชนของตนเองก่อเกิดเป็นพลัง เป็นพลังแห่งการต่อสู้กับภาวะต่าง ๆ ผู้แทนของกลุ่มองค์กรชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการสื่อสาร ก็ยกมนำพลังที่ได้ไปเสริมให้กลุ่มองค์กรชุมชนของตนเองมีความเข้มแข็ง

ช่วงที่ 1 กลุ่มองค์กรชุมชนที่เกิดก่อนวิทยุชุมชน

ในช่วงของปีพ.ศ. 2520-2544 กลุ่มองค์กรชุมชนได้เกิดขึ้นมาในบ้านจำรุงอย่างต่อเนื่อง เพราะบ้านจำรุงได้เติบโตมาภายใต้กระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของกลุ่มผู้นำชุมชนที่เห็นความสำคัญ เป็นการสร้างกระบวนการเกิดกลุ่มขึ้นมาทำงานเพื่อนเป็นตัวแทนชาวบ้านในการทำงานร่วมกับภาครัฐ และมีกลุ่มองค์กรบ้างกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นมาโดยการสนับสนุนของหน่วยงานรัฐ ชุมชนได้ใช้กลุ่มเพื่อตัวขับเคลื่อนการเรียนรู้ เป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน การสื่อสารในระยะแรกของกลุ่ม ทางกลุ่มจะมีการออกหนังสือการประชุมในวาระต่าง ๆ ให้กับสมาชิกกลุ่ม และบางทีก็จะประกาศเสียงตามสายออกอากาศในทุกเช้าของวันเสาร์ ซึ่งจะใช้เวลาประมาณครึ่งชั่วโมง ในการประกาศผู้เสียงตามสายนั้นตัวแทนของกลุ่มจะเป็นคนนำข่าวสารไปฝากให้ผู้ที่ทำหน้าที่ประกาศเสียงตามสาย หากแต่ไม่มีตัวแทนของกลุ่มองค์กรไปเข้าร่วมในเสียงตามสายแต่อย่างใด ผู้ที่เข้ามาใช้เสียงตามสายเป็นเพียงผู้นำในชุมชนเท่านั้น ส่วนรายละเอียดของเนื้อหาที่มีเพียงแค่การประชาสัมพันธ์ข่าวสาร

ต่อมาเมื่อเกิดวิทยุชุมชนขึ้น ด้วยโครงสร้างการทำงานและหลักการของวิทยุชุมชนที่เน้นการเข้ามามีส่วนร่วมของคนในชุมชน เปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิ์เข้ามาเรียนรู้กระบวนการทำงานตลอดจนขั้นตอนต่าง ๆ ของวิทยุชุมชน ด้วยรายละเอียดของวิทยุชุมชนที่มากกว่าเสียงตามสายที่เป็นการสื่อสารทางเดียว แต่วิทยุชุมชนเป็นการสื่อสารแบบสอง ที่เปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้มีส่วนร่วมเข้าไปเป็นผู้จัดรายการได้ เปิดโอกาสให้คนได้วิพากษ์วิจารณ์การทำงานรวมทั้งเนื้อหา

สาระที่เกิดจากความต้องการของคนในชุมชน เนื้อหาสาระความรู้บางส่วนของวิทยุชุมชนได้ไปกระตุ้น ให้ชุมชนเกิดกลุ่มองค์กรชุมชนใหม่ขึ้น และบางส่วนไปกระตุ้นคนในชุมชนที่เกิดจากการรับฟังรายการวิทยุชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับกลุ่มที่ตนเองสนใจ วิทยุชุมชนมีส่วนช่วยในการพัฒนาระบบความคิดของคนในชุมชน อย่างเช่น การเป็นอาสาสมัครจัดรายการวิทยุชุมชน บางคนที่ฟังรายการอาจคิดว่าเป็นเรื่องที่เราไม่รู้ เราก็รู้ว่าที่จะมาเป็นผู้จัดรายการได้เหมือนกัน

ช่วงที่ 2 กลุ่มที่เกิดหลังวิทยุชุมชน

ในช่วงของปีพ.ศ. 2545-2549 หลังจากที่วิทยุชุมชนเกิดขึ้นมา ก็มีกลุ่มองค์กรชุมชนหลายกลุ่มที่เกิดขึ้นตามมาจากการกระตุ้นในรายการวิทยุชุมชน ที่เป็นการเน้นย้ำเพื่อหาแนวร่วมของกลุ่มคนที่สนใจในการทำงานกลุ่ม หากเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่เกิดก่อนวิทยุชุมชนและกลุ่มที่เกิดหลังวิทยุชุมชนจะเห็นว่ากลุ่มที่เกิดก่อนวิทยุชุมชนนั้น เป็นกลุ่มที่มีทั้งการจัดตั้งของหน่วยงานรัฐและกลุ่มที่ชุมชนเป็นคนจัดตั้งขึ้นมา แต่กลุ่มทุกกลุ่มก็เป็นกลุ่มที่ทำงานช่วยเหลือชาวบ้านในชุมชน จะเห็นว่ากลุ่มที่เกิดหลังวิทยุชุมชนเป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นการช่วยเหลือกันเองของคนในชุมชนและมีกลุ่มที่เกิดจากปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมที่กำลังเลือนหายไป เช่น กลุ่มรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ที่ได้มีการเน้นย้ำพูดคุยกันในรายการวิทยุชุมชนถึงวัฒนธรรมบางอย่างที่กำลังจะเลือนหายไปชุมชน เป็นการฟื้นฟูวัฒนธรรมขึ้นมาโดยใช้คนรุ่นเก่าเป็นคนถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมผ่านทางรายการวิทยุชุมชน เพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้ เกิดความตระหนักห่วงแหนและร่วมกันสืบสานวัฒนธรรมที่ดั่งงามของท้องถิ่น เป็นการสร้างความภูมิใจให้คนในท้องถิ่น

วิทยุชุมชนเป็นเครื่องมือที่สามารถเข้าไปพัฒนาองค์กรชุมชนในเรื่องของการให้ความรู้พัฒนาในเรื่องของอาชีพต่าง ๆ เรื่องการมีส่วนร่วม ที่เปิดโอกาสให้คนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงาน สร้างศักยภาพในด้านของบุคคลมากกว่ากลุ่มองค์กร เป็นทางเลือกให้กับชุมชนต่อการรับรู้ข่าวสารในประเด็นที่ตนเองสนใจ และสมาชิกในกลุ่มก็สามารถเลือกที่จะถ่ายทอดเรื่องราวหรือประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับค่านิยม บรรทัดฐานที่เชื่อว่ามีประโยชน์แก่ตนเอง อาจกล่าวได้ว่าการสอดคล้องกับค่านิยม บรรทัดฐานและความคิด ความเชื่อดังกล่าวก็คือความพยายามที่จะวางภูมิคุ้มกันสู่จิตสำนึก และความรู้ความเข้าใจของชุมชน ต่อสื่อ และหลักการเรียนรู้ในกระแสหลักที่อาจไม่ได้สร้างประโยชน์และความสุขที่ตรงจุดกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิก ได้มากเท่ากับการคิดค้นและเรียนรู้ของชุมชนเอง

วิทยุชุมชนยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนหลายด้านไม่ว่าจะเป็นด้าน ได้แก่

1. คน จากกระบวนการที่เปิดโอกาสให้คนทุกภาคส่วนในชุมชนได้มีโอกาสจัดรายการของตน ตามกลุ่มที่ตนอยู่หรือตามความสนใจ ได้สร้างกระบวนการพัฒนาคนทั้งแต่กระบวนการจัดเก็บข้อมูลเนื้อหาที่จะเผยแพร่ออกไป การติดตามกระแสสังคมว่าสนใจที่จะเรียนรู้เรื่องใด โดยการพูดคุยกันอย่างไม่เป็นทางการที่ร้านค้าชุมชน แนวคิดการแลกเปลี่ยนถูกนำไปสู่การค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณชนต่อไป อีกทั้งการเผยแพร่ยังได้รับการตรวจสอบจากคนภายในชุมชน หากข้อมูลมีความคลาดเคลื่อนก็จะมีบทกั๊ก

คุณูปการที่ได้จากวิทยุชุมชนอีกส่วนหนึ่งคือ พัฒนาเทคนิคในการสื่อสารให้กับคนบ้านจำรุง เพราะมีชาวบ้านจำรุงไม่น้อยที่ทำงานด้านพัฒนาตลอดชีวิต แต่ไม่ได้สื่อสารออกไปให้คนอื่นได้รับทราบ อย่างผู้ใหญ่เยื่อน ผลงาม ที่มีบุคลิกเป็นนักปฏิบัติมากกว่านักสื่อสาร แต่จากการได้มาร่วมกระบวนการวิทยุชุมชน ได้ฝึกความกล้าแสดงออกก็เป็นอีกหนึ่งคนที่ได้รับประโยชน์จากกระบวนการวิทยุชุมชน ในปัจจุบันมีหลายคนเข้ามาเป็นนักจัดรายการวิทยุชุมชนบ้านจำรุง ประโยชน์ที่ได้รับนอกจากเป็นการฝึกการพูดไปในตัวแล้ว เรื่องบางเรื่องที่เขาพูดในรายการก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มองค์กรชุมชนที่ตนเองเข้าเป็นสมาชิกอยู่

2. ชุมชน เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ ในชุมชน เพราะวิทยุชุมชนมีบทบาทในการทำงานพัฒนาของแต่ละกลุ่มองค์กรชุมชน โดยที่แต่ละกลุ่มองค์กรชุมชนได้รับโอกาสในการจัดรายการวิทยุชุมชน 1 รายการ โดยมีคำแนะนำความก้าวหน้าในการทำงานของกลุ่มผู้คนในชุมชน ทำให้เกิดการตรวจสอบและการแข่งขันระหว่างกลุ่มองค์กรชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งถือว่าวิทยุชุมชนเป็นตัวกระตุ้นการทำงานของแต่ละกลุ่มองค์กร รวมทั้งยังได้เป็นการสื่อสารไปสู่คนในชุมชนจำรุง เพื่อติดตามความก้าวหน้าของกลุ่มองค์กรชุมชนต่าง ๆ ในวันประชุมสภาหมู่บ้านทุก ๆ วันที่ 15 ของเดือน หากกลุ่มกิจกรรมใดไม่มีความคืบหน้าในการดำเนินงานก็จะถูกซักถามในที่ประชุมเป็นอย่างมาก ทำให้คนจำรุงได้มีการรับรู้การทำงานผ่านรายการวิทยุชุมชน และเวทีการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการที่ร้านค้าชุมชน

ทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่ากระบวนการทำงานของกลุ่มองค์กรชุมชนบ้านจำรุง ได้รับการกระตุ้นและตรวจสอบจากหลาย ๆ มิติในชุมชน โดยอาศัยวิทยุชุมชนเป็นเครื่องมือในการสื่อสารรับรู้ข้อมูลความเคลื่อนไหว เป็นเครื่องมือติดตามการทำงานของกลุ่มองค์กรชุมชน

ข้อค้นพบจากการศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง “วิทยุชุมชนกับการเสริมสร้างประสิทธิภาพการสื่อสาร เพื่อการพัฒนาองค์กรชุมชน บ้านจำรุง ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง “ แล้วค้นพบว่า วิทยุชุมชนบ้านจำรุงสามารถสร้างเสริมประสิทธิภาพขององค์กรชุมชนทั้ง 24 องค์กร คือ

1. พบว่าวิทยุชุมชนเป็นเครื่องมือการสื่อสารที่คนในชุมชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย เป็นกระบวนการสื่อสารที่ไม่ซับซ้อน และมีประสิทธิภาพในการทำงานกับชุมชนมากกว่าสื่อชนิดอื่น ๆ วิทยุชุมชนเปรียบเสมือนเวทีสาธารณะ ที่เปิดโอกาสให้คนทุกคนได้เข้ามาเรียนรู้ แลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็น วิทยุชุมชนบ้านจำรุงเป็นเครื่องมือให้กลุ่มองค์กรชุมชนบ้านจำรุงใช้เป็นช่องทางสื่อสารที่ขยายแนวความคิดกลุ่มสู่สาธารณชน และเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ เพื่อนำมาพัฒนางานกลุ่มองค์กรของตน มีการคัดเลือกบุคคลซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่ม เข้าไปเป็นอาสาสมัครในการจัดรายการ เพื่อเป็นการบอกถึงประสิทธิภาพการทำงาน ความเข้มแข็งของกลุ่มองค์กรชุมชน เพื่อเข้าไปเป็นตัวแทนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เราพบว่ากลุ่มองค์กรหลายกลุ่มที่ได้เข้ามาใช้ประโยชน์กับวิทยุชุมชนจะเป็นการกระตุ้นให้กลุ่มองค์กรอื่น ๆ อยากเข้ามามีส่วนร่วม เช่นเดียวกัน

2. วิทยุชุมชนช่วยเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ในกรณีที่ชุมชนเข้มแข็งสมาชิกมีจิตสาธารณะ ต้องการทำประโยชน์ให้แก่ส่วนร่วม ทำให้การดำเนินการใด ๆ ก็ จะง่ายและประสบผลสำเร็จ อย่างการจัดตั้งกลุ่มองค์กรชุมชนในบ้านจำรุง ที่มีกลุ่มองค์กรชุมชนเกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ย่อมเป็นการแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง และชุมชนบ้านจำรุงได้มีผู้นำที่มีความเข้มแข็ง

3. วิทยุชุมชนบ้านจำรุง เป็นสื่อชุมชนที่เน้นเรื่องราวในการนำเสนอเฉพาะด้านของกลุ่มองค์กรและชุมชน มีการใช้ภาษาถิ่นในการดำเนินรายการ ซึ่งเป็นการตอบสนองของท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นการเชิญชวนให้ผู้ฟังสนใจในรายการของชุมชน และผู้จัดรายการก็เป็นคนที่อาศัยอยู่ในชุมชน ทำให้เข้าถึงอารมณ์และความรู้สึกของผู้ฟัง

4. เรื่องโครงสร้างการเป็นเจ้าของ การดำเนินงานของวิทยุชุมชนบ้านจำรุงมีความเป็นอิสระ เพราะดำเนินการโดยทุนของชุมชนเอง ได้ยึดหลักการของวิทยุชุมชนอย่างแท้จริงทำให้ระบบการควบคุมและระบบตลาดสามารถดำเนินการโดยชุมชนโดยปราศจากการครอบงำของระบบทุน ทำให้เรื่องที่น่าสนใจในรายการเป็นเรื่องราวที่มาจากความต้องการของชาวบ้าน โดยปราศจากการโฆษณาในรายการ โดยยึดหลักของวิทยุชุมชน มีการระดมทุนกันภายในกลุ่ม

องค์กร มีการนำเงินสนับสนุนเข้าไปซื้อหุ้นของกลุ่มองค์กรภายในชุมชน เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในเรื่องของค่าไฟ

5. วิทย์ชุมชนบ้านจำรุง ได้เสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานของกลุ่มองค์กรที่เกิดขึ้นก่อนวิทย์ชุมชน โดยการเป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างกลุ่ม ซึ่งจากเดิมหากมีการประชุม ประธานกลุ่มจะเป็นผู้ไปบอกตามบ้านของสมาชิก แต่เมื่อมีวิทย์ชุมชนกลุ่มก็ได้ใช้วิทย์ชุมชนเป็นสื่อกลางในการบอกข่าวสารของกลุ่ม และวิทย์ชุมชนยังเป็นแหล่งการเรียนรู้ของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ

ในส่วนของกลุ่มที่เกิดขึ้นหลังวิทย์ชุมชน วิทย์ชุมชนได้เป็นส่วนช่วยในการขยายเครือข่ายการทำงานของกลุ่มองค์กรชุมชน โดยการได้ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานระหว่างกลุ่มองค์กรภายนอกชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลควรมีการวางนโยบายการสนับสนุน ออกกฎหมายประกอบการรองรับ และจัดสรรเงินทุนสนับสนุนวิทย์ชุมชนเพื่อให้ประชาชนมีพลังที่จะดำเนินงานวิทย์ชุมชน ไม่ควรให้ระบบทุนจากภายนอกเข้ามาแทรกแซงครอบงำ ทำให้วิทย์ชุมชนขาดความเป็นอิสระและเสรีภาพในการดำเนินงาน

2. รัฐบาลควรมีนโยบายส่งเสริมให้ชุมชนควรมีการจัดทำแผนนโยบายการดำเนินงาน ที่ให้กลุ่มองค์กรชุมชนทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดรายการ โดยมีการมอบหมายหน้าที่ให้กับตัวแทนกลุ่มองค์กร ในการนำเสนอเนื้อหาข่าวสารกิจกรรมกลุ่ม และรายงานความคืบหน้าการทำงานของกลุ่ม จึงจะเป็นการกระตุ้นให้คนในองค์กรชุมชนตื่นตัว และเป็นการช่วยกันระดมความคิดภายในกลุ่มองค์กรและควรมีการประเมินการดำเนินงานของวิทย์ชุมชนในทุกๆปี ซึ่งจะเป็นการช่วยเสริมประสิทธิภาพการทำงานของกลุ่มองค์กรให้ดีขึ้นกว่าเดิม

3. มีการอบรมให้คนในชุมชนมีความรู้ทักษะในการจัดทำรายการวิทย์ชุมชน สามารถนำเสนอเรื่องราวและใช้วิธีการ/ภาษาในการสื่อสารสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

4. ส่งเสริมให้วิทย์ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของชุมชนในด้านต่าง ๆ ให้มากขึ้น เช่น ด้านอาชีพ ด้านการเมือง ความเคลื่อนไหวของโลก

5. ส่งเสริมให้วิทยุชุมชนมีบทบาทในการเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน เสริมศักยภาพโดยมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสมาชิกในกลุ่ม กระตุ้นจิตสำนึกในความเป็นชุมชน ให้สมาชิกของกลุ่ม

ข้อเสนอแนะต่อชุมชน

1. วิทยุชุมชนบ้านบ้านจำรุงยังขาดการจัดการเนื้อหาที่ครอบคลุมกับทุกกลุ่มองค์กรชุมชน จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านการจัดอบรมเนื้อหาต่าง ๆ เช่น การจัดทำเนื้อหาให้หลากหลาย สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มองค์กรชุมชนได้ และเนื้อหาในแต่ละเรื่องควรเป็นเรื่องที่มีความทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ และมีความรู้เกี่ยวกับกลุ่มองค์กรชุมชน และต้องมีการคัดเลือกสรรหาตัวแทนของกลุ่มแต่ละองค์กรชุมชน เข้ามาดำเนินรายการวิทยุชุมชน

2. ควรจัดให้มีการอบรมการเตรียมความพร้อมการให้ความรู้เพิ่มเติมแก่องค์กรชุมชนในเรื่องของวิทยุชุมชนแก่สมาชิกกลุ่มองค์กร ในเรื่องของโครงสร้าง ระบบการควบคุม ระบบการตลาด เรื่องของระบบเทคโนโลยีอุปกรณ์ต่าง ๆ

3. วิทยุชุมชนบ้านจำรุงควรมีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ ตามหลักการของวิทยุชุมชน ก่อนที่จะจัดรายการ จะต้องมีการสำรวจความต้องการของผู้ฟัง จากการศึกษาวิทยุชุมชนบ้านจำรุง พบว่าวิทยุชุมชนบ้านจำรุงยังไม่ได้มีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ทำให้เนื้อหาบางส่วนในรายการวิทยุชุมชนไม่น่าสนใจและเนื้อหาบางอย่างก็เกินไป ทำให้ผู้ฟังไม่สนใจที่จะฟังรายการ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องวิทยุชุมชนกับการเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงาน ผู้ศึกษาคิดว่าควรมีการศึกษาในเรื่องของการนำวิทยุชุมชนเข้าไปเสริมประสิทธิภาพการทำงานด้านต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อให้มองเห็นแยกออกได้หลายมิติของการทำงาน ว่าวิทยุชุมชนเข้าไปเสริมการทำงานในด้านใดของชุมชนบ้าง จะทำให้มองเห็นถึงมุมมองกว้างของการสื่อสารภายในชุมชน การเข้ามามีส่วนร่วมอย่างน้อยแค่ไหนของคนในชุมชน โดยผ่านกระบวนการทางวิทยุชุมชน